

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 2 November 1919. N°. 2180.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdag vóór middags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.50 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .—15. Advertentieprijs: van 1 tot 8 regels f 1.30, met inbegrip van bewijsummer, voor elken regel meer f .—20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .—12 per regel.

Van de Kerk. XXXI.

En het is geschied, dat zij een geheel jaar samenvergaderden in de gemeente, en een groote schare leerden; en dat de discipelen het eerst te Antiochia Christenen genoemd werden. Hand. XI: 26

Uit 't dusver ontwikkelde valt alzo uit anders af te leiden, dan dat er in den Apostolischen kring ongetwijfeld een vaste opvatting allengs opkwam, en straks heerschte, omtrent de geheel eigenaardige wijze van optreden in de wereld, die ten slotte van het Kerkelijk wezen onafscheidelijk zou blijken; maar zonder dat deze nieuw opkomende levensvorm van meet af in klare, vaste lijnen zich afbakende. Dit nu had niet alzo kunnen toegaan, indien het Apostolaat de orde, die te komen stond, uit eigen overlegging had ingesteld. Dan toch hadden de Apostelen van meet af de noodzakelijkheid moeten gevoelen, om voor geheel het optreden der Kerk, en onder de Joden en onder de Heidenen, aanstands vaststaande regelen in te voeren, deze vaste regelen overal aan te bevelen, en zoo te Rome als te Jerusalem deze door hen zelf uitgevaardigde Kerkorde in te voeren. Er zou dan aanstands een vaste Kerkorde door de twaalf Apostelen zijn ingevoerd, en ook aan Paulus zou niet anders verbleven zijn, dan om zich bij deze vaste Kerkorde aan te sluiten en er zich aan te onderwerpen. Er zou geen sprake van geweest zijn, dat de zending van Tarsen, die eerst later opdaagde, aan het stellen dieser vaste regelen aandeel zou hebben gehad. Toen Paulus optrad, moest dan van de zijde der twaalf Apostelen geheel de Kerkelijke regeling gereed hebben gelegen, en ook aan Paulus zou niet anders verbleven zijn, dan om zich in deze door de twaalf Apostelen vastgestelde regeling te voegen. Het zou dan niet geweest zijn een beproeven door de Twaalf om zekere aanvankelijke orde tot gelding te brengen. Ze zouden van meet af, juist als Apostelen, met geestelijke autoriteit hebben gehandeld, en alle eeuwen door, en dus ook in onze eeuw, ja tot aan het einde der dagen, zou deze vaste, door hen ingestelde orde, stellige zeggenschap in alle Christelijke Kerken hebben verworven. De ligging der Kerken zou geen verschil hebben gemaakt. Of er sprake was van Kerken in Jerusalem, in Antiochie, in Colosse, in Philippi, in Corinthe of in Rome, zou geen onderscheid gemaakt hebben. De ééne vaste orde, die zij als Apostelen met alles beheerschende Goddelijke autoriteit invoerden, zou voor alle land en alle volk, voor alle eeuw en voor alle gelegenheid, hebben gegolden. Van verschil of onderscheid zou geen sprake zijn geweest. Hun autoriteit stond van meet af vast, en wat bijkens de H. Schrift door hen ingesteld werd, zou volstrekt niet alleen voor hun land en hun tijd gelden, maar voor eens en immer onherroepelijk vast staan, en voor alle eeuwen zijn ingevoerd.

Waar een beroep wordt gedaan op het gezag der Heilige Schrift, valt alle onderscheid en verschil van eeuwen en volken weg. Geen onzer denkt er ook maar van verre aan, dat voor de onderscheidene deelen der wereld, waarin de Kerk van Christus optreedt, de uitwijding, bepaling en aanduiding van de H. Schrift, een uiteenlopende betekenis zou hebben. De Heilige Schrift is één, haar zin en bedoeling is één, en daarom gedooft onze onderwerping aan het Schriftgezag niet, dat in de ééne eeuw of in het ééne land der wereld, de ordinaatien van anderen zin en een andere bedoelens zouden hebben dan in de andere. Ware eenmaal door den Heiligen Geest onder de Apostelen de vaste regeling van het Kerkelijk leven tot bestelle uitging gekomen, dan zou 't niet anders kunnen, of deze ééne, alles beheerschende regeling zou allerwegen tot heerschappij hebben moeten geraken, en in alle eeuwen onvoorwaardelijk zijn doorgegaan. Er zou dan geen door studie zich verruimende beheersching van het Kerkelijk leven, door den Christus zijn ingeleid en vastgesteld, doch ééns en voorgoed zou reeds in de eerste jaren na Jezus hemelvaart een vaste, onveranderlijke Kerkelijke huisorde zijn ingevoerd; van verschil in de toepassing van deze huisorde zou geen sprake kunnen zijn; en in wat land of in wat eeuw men ook een openbaring van het Kerkelijk leven te beoordeelen vond, moest 't steeds en onveranderlijk zich geheel gelijkvormig voordoen en aan vaste, onveranderde orde gebonden zijn. Eens en voor altijd zou dan

de levensorde voor de Kerk van Christus aan de Apostelen en door de Apostelen aan de Dienaren des Woords gegeven zijn. Van verandering van toestand of van wijziging van inzicht kon dan geen sprake zijn. Eeuw na eeuw zou steeds geheel op elkander gelijken moeten. De Christus zou die orde dan eenmaal en voor goed aan zijn Apostelen hebben toevertrouwd. De Apostelen zouden de door Christus hun voorgehouden orde aan de Kerken hebben opgelegd. En geheel het Kerkelijk leven zou er zijn eere in moeten zoeken, om steeds opnieuw die ééne vaste orde op geheel gelijke wijze tot gelding te brengen.

Met deze, ook onder ons nog vaak geldende, voorstelling mogen we intusschen geen oogenblik vrede nemen. Zoo toch wordt het voorgesteld, alsof de Christus op den Pinksterdag zijn Koninklijk gezag op zijn Apostelen zou hebben overgedragen, en alsof van dit oogenblik af de Christus zich van het Kerkelijk regiment zou hebben teruggetrokken, om eeniglijk de Apostolische bepalingen over de toekomst van zijn Kerk te laten beslissen. Op zichzelf nu zou zich dit hebben laten denken, bijaldien de bekeerde Christenen zich steeds scherp uit het gewone volksleven en menschenleven hadden teruggetrokken, om op afgezonderde wijze een seculair bestaan voort te zetten. Men zou zich op de Anabaptistische lijn hebben voortbewogen en van een optreden der Kerk op breede schaal zou geen sprake zijn geweest. Het onderscheid waarop het hier aankomt, vatte men daarom scherp in het oog.

Is de rechtstreeksche inwerking van den Christus op zijn Kerk door de instelling van het Apostolaat voleind, en zulks wel in dien zin, dat hij zich van den Pinksterdag af zelf, persoonlijk, uit het vormelijke bestuur en uit de leiding van zijn Kerk terugtrekt, om nu uitsluitend de regelen te laten doorwerken, die door het Apostolaat zijn ingesteld, dan staan Kerk en wereld geheel gescheiden naast elkander. De heerschappij van den Christus over de volken en personen gaat dan vanzelf door, maar de Kerk is van den Pinksterdag af gescheiden. Voor de Kerk is dan een afzonderlijke orde ingesteld, die orde is dan gebonden aan het Apostolaat, en het is het Apostolaat dat alle eeuwen door de eenig vaststaande regelen voor het bestaan en voor het leven der Kerk aanstelt. Ze blijft dan wel de Christelijke Kerk en Christus beheerscht haar, doch van af den Pinksterdag niet meer rechtstreeks, doch, omgekeerd, eeniglijk door het Apostolaat. In dit Apostolaat heeft de Christus dan de volledige orde voor de inrichting van zijn Kerk op aarde gegeven.

Ongetwijfeld gaat dan ook de regeling van het Kerkelijk leven van den Christus uit, doch in twee tempo's. Eerst is dan toch het Apostolaat ingesteld en in dit Apostolaat is de regelen de macht gelegd, die, eeuw na eeuw, en tot het einde der dagen, het bestaan en de lotgevallen der Kerk beheerschen zal. Ook deze regeling is alzo van Christus, doch niet rechtstreeks. De Christus heeft deze regelen de macht en bevoegdheid immers in het Apostolaat gedeponneerd, en het Apostolaat heeft in de Heilige Schrift de ordinaatien van het Kerkelijk leven voor alle eeuwen en onder alle volken vastgesteld. Aldus gaat er derhalve van den Christus tweemaal regiment uit. Eenerzijds het regiment over het leven der wereld in zijn volle indeeling, en anderzijds over de bijzondere groep, die in de Kerk door den Doop en de belijdenis is opgenomen. Die heerschappij nu, die de Christus nog steeds over het leven der geheele wereld en alzo over de verschillende volken uitoefent, blijft onderscheidenlijk niet alleen maar ook steeds rechtstreeks doorgaan. Niet alleen Profeet en Hoogepriester, maar ook Koning is de Heiland. Het staat zoo duidelijk in Phil. II: 9 v.v.: »Daarom heeft hem God gegeven een naam welke boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zoude buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zoude belijden, dat Jezus Christus de Heere is tot heerlijkheid Gods des Vaders.

Aan die eenzijdige opvatting beantwoordt dan ook de loop der historie in het minst niet. Reeds zou het zonderling zijn, dat bij zulk een opvatting het hoogste zeggenschap schier eeniglijk van den na-gekomen Paulus uitging. Het zou dan veel meer voor de hand hebben gelegen, dat de twaalf in accord opgetreden Apostelen, onder de leiding vooral van Petrus en Johannes, de vaste Kerkelijke instellingen hadden ontworpen, inge-

voerd en schriftelijk bevestigd, en dat Paulus, als eerst later opgetreden, zich aan deze Apostolische ordinaatien had aangesloten. Wat ons daarentegen niet kan toespreken noch voldoen, is de voorstelling, alsof het hier de algemeene Apostolische regeling zou gelden; dat aan deze algemeene Apostolische regeling verreweg de meeste Apostelen zoo goed als geen enkel deel namen; en dat hetgeen Apostolisch wordt ingesteld en ingevoerd, zulk een onvast en vaag karakter blijft behouden, dat eerst de later opgetreden Paulus, die aanvankelijk geheel buiten de Twaalf stond, naar aanleiding van moeilijkheden die zich te Corinthe voordeden, voor 't eerst de volledige regeling zou ingevoerd en toegepast hebben. Geheel deze voorstelling druischt dan ook tegen de historische werkelijkheid in. En hoe hooge waarde we ook toekennen aan wat Paulus in zijn Brieven ter zake van de Kerkelijke ordinaatien en de Kerkelijke orde aangeeft, het kan en mag dan toch niet anders dan in idealen zin worden verstaan en toegepast. De Gereformeerde Kerken, onder Calvijn's leiding, genoten dan ook het hoogste voorrecht, in hare Kerkorde de rijkste en nobelste opvattingen te bevestigen; doch hoe hoog ze hierin ook grepen, toch is er geen sprake van, dat zij reeds het hoogste ideaal dat de Apostel ons voorhoudt, zouden verwezenlijkt hebben. Men mag dit zichzelf en anderen tijdelijk diets maken, maar zelfs in ons eigen land, waarin het Kerkelijk proces nog het rijkst verloop, is toch de droeve uitkomst geen andere geweest, dan dat de Magistraat na 1619 het Kerkelijk leven bijna geheel van zich afhankelijk maakte, en dat er van het ideaal door Paulus getekend, schier niets overbleef. Zelfs nu weer aaiten tal van Gereformeerde Kerken in denzelfden strik te verongelukkig. Ze zouden 't o, zoo gaarne anders willen, doch ze kunnen niet anders, en niet de goedwilligheid der Overheid noch ook de geestelijke macht van 't Kerkelijk leven, maar schier uitsluitend de bittere vijandschap die tegen de Kerk van Christus onder de Socialisten opwaakte, zal er ten slotte toe leiden, dat de banden die de Kerken op onheilige wijze bonden en verstrikten, ten leste doorgesneden en krachteloos gemaakt worden.

Niets belet ons natuurlijk, dat we desondanks in ons eigen Kerkelijk verleden roemen, wijl we voor oogen zien, hoe veel koninklijks dan ten minste nog in onze Nederlandse Kerken overbleef, dat in schier alle andere landen en Kerken ten eenenmale gemist wordt. Van elders wordt thans met gretigheid een blik geslagen op de gesteldheid van onze Nederlandse Kerken, gelijk ze uit de Reformatie gerijpt zijn, en het is daarom volkomen juist, dat we, ons eigen Kerkelijk leven bij dat van andere Protestantsche landen vergelijkend, nog vaak een juichtoon doen hooren, bij het terugzien op het verleden, dat onze vaders wisten in te voeren; maar toch neemt de ontevredenheid met den bestaande toestand hand over hand toe, en is de dag allicht niet verre meer, dat onze laatste banden zullen geslaakt, en het Amerikaanse ideaal ook hier te lande zal verwezenlijkt worden. Doch al bestaat er uitzicht, dat deze verwachting verwezenlijkt zal kunnen worden, toch is er geen sprake van, dat het de Kerken of Classes of Synoden zijn, die deze rijkere tijden voor ons ontsluiten doen. Wat zich in steeds duidelijker zin aankondigt, is niet vrucht van hooger geestelijk leven, maar enkel van de scherpe afscheiding die zich steeds al meer aanteekent, en de ongelovige wereld al meer aandient. Dusver hield nog steeds de vermenging stand van het Kerkelijk en het burgerlijke leven, Tusschen die beide begint thans almer een grens te gapen, en het is die allesins toe te juichen afscheiding, die ons den weg der vrijheid opleidt, en de belofte met zich brengt, dat welhaast ons Kerkelijk leven een karakter van zuiverder alloo zal erlangen.

Het baat dan ook niets, of we den jammer van de Kerkelijke toestanden op allerlei wijze pogen te vergoelijken. Wat wij als Gereformeerden op grond der H. Schrift als Kerkelijk ideaal hoog houden, is praktisch een bede die nog steeds op verhooring wacht. Een Kerkelijk geheel, gelijk ons dit zou toelachen, en, naar Paulus ideaal, zou moeten toespreken, bestaat eenvoudig niet. Het schittert ons van verre tegen als een hoog ideaal, en ten deele pogen we het te verwezenlijken, doch de realiteit ervan blijft nog steeds ontbreken. Ongetwijfeld zijn we in onze doelerende, en ten deele ook in onze afgescheiden Kerken, het door ons geliefkoosd ideaal naderbij gekomen, maar ook hier blijft de volle bereiking van dit ideaal nog toeven. Het

verschil, dat 1834 van 1886 scheidt, werkt hoe gelukkig ook praktisch overwonnen, toch nog steeds na, en de gebondenheid aan de nadering van het verleden, merkt ge nog steeds op zeer nadeelige wijze. Doch al ziet men hier over heen, wat betekent het dan nog voor het gehele bestand der wereld, dat op de 1500 à 1600 miljoen bewoners van deze aarde, een klein miljoen ten onzent, na negenien eeuwen, het rechte pad koos en vond? En roemt men er in, hoe althans in Amerika de zuivere ijver meer doortastend bleek, dan nog blijft 't er steeds op neer komen, dat, over heel de wereld saamgenomen, een aantal van 20 à 25 miljoen belijders van Gereformeerde karakter het ideaal nader zag komen, doch altoos zoo, dat zelfs deze 20 à 25 miljoen alle geregeld onderling verband missen, en steeds meer elk hun eigen gang gaan. Wel zijn er, met het oog op deze teleurstellingen, idealen opgewekt en pogingen aangewend, om, over de bestaande Kerkelijke verschillen heen, een soort van Bond der geloovigen uit alle gezindheden en volken saam te brengen, doch hoe hoog dit oude ideaal ook sta aangeschreven, het loopt evenzoo op niet anders dan op teleurstelling uit. Van niet één kant is er uitzicht, dat de geloovigen van alle landen elkander in heilige harmonie ontmoeten zullen, en een rijk Kerkelijke eenheid zullen doen opwaken. Kerkelijke tradities zitten zoo vast in het leven ingeroest, dat zelfs de kleinste wijzigingen en verbeteringen niet kunnen worden aangevraagd, of er steekt alras een storm van de meer conservatieve geesten op, om elke zuivering onvoorwaardelijk af te wijzen. Er mag dan ook niet aan getwijfeld, of de hindernis van de Kerkelijke vormen, die steeds alle verbetering belet, zal tot het laatste toe aanhouden, en eerst dan voor goed wegvallen, als de eldheidsbeslissing komende is, de Voleinding nader, en de bitterste vervolging die ooit gekend is, zal intreden. Zoolang de oude historische vormen naderen, en trekken blijven, komt er geen ontspanning, ook al mag gehoopt, dat de Overheidsband van lieverlede weg zal vallen, omdat het ongelooft der Overheid elk doortastend belemmert. In geen moment van het Kerkelijk leven is men er in geslaagd, om door onderling overleg de tweespalt, die opdook, te bewerken. Eerst als ten slotte het leven er mee gemoeid werd, verzette men de bakens en daagde er een betere toekomst. Geleidelijk komt men tot een alomvattende hervorming van het Kerkelijk leven nimmer. Misschien zeer partiel en in zeer kleinen kring, maar nimmer op een allen omvattende en hervormende wijze.

Zoo leidt derhalve geheel het verleden, en evenzoo al wat op dit oogenblik in het Kerkelijk leven tinteit, er toe, om de Kerken allengs van veel onzuivere banden los te maken, en zoo geestelijk als geldelijk op eigen krachten te laten teren. Deze ongetwijfeld belangrijke wijziging zal echter niet opkomen uit de zedelijke kracht die in de Kerkelijke organisatie zelf schuilt, maar eeniglijk uit de vijandelijke macht, die in het wereldleven zich straks sterker en strenger tegen den Christus en zijn Kerk zal gaan openbaren. Men vordert dan ook in het minst niet, of men den gang van het Kerkelijk leven al vaster binden wil aan het ideaal dat ons in het Nieuwe Testament wordt voorgesteld. Het ideaal toch heeft uitsluitend een eeniglijk betrekking op de Kerkelijke organisatie, en met het oog hierop mogen wij Gereformeerden er ons in verheugen, dat we het ideaal zooveel nader bijkwamen, mits men maar rondborstig erkenne, dat ook onder ons nog altoos zooveel ellende uit het verleden nader, en de geest die onze vaders bezield, zoo jammerlijk in tweespalt verloor en zijn werking zag inkrumpen.

Hoofdzak blijft 't daarom, ook thans weer in het regiment der Kerk op het Koninklijk regiment van den Christus terug te gaan. Dat Koninklijk regiment van den Christus strekt zich volstrekt niet eeniglijk over de afgezonderde Kerken uit, maar over de Kerken in verband met het leven der volkeren, met hun actueelen toestand en met hun toekomst. De stipte, strenge vorm van het Kerkelijk leven blijft zijn hooge en heilige betekenis behouden. We laten dit ideaal niet varen. En zullen er steeds op bedacht zijn, het in voller en zuiverder vorm te verwezenlijken. Maar toch, die Kerkvorm is de leidende gedachte niet, die in het Koninkschap van Christus den toon en de richting aangeeft. Eeuw na eeuw heeft het den Christus beaagd, dien strengen Kerkvorm zelfs los te laten, en een innig van de Overheid uit te lokken of toe te laten, die het proces van het wereldleven weer een schrede verder kon brengen. Zeker, in de

onheilige tinten die bij de Kerstening van Europa aan het licht kwamen, mengden zich niet slechts enkele, doch zelfs zeer vele onheilige vormen, die de zuivere opbloei van de Kerk en de heiliging der volken hinderlijk moesten zijn. Doch al bleek dit steeds duidelijker, te ontkennen viel toch niet, dat deze eigenaardige vormen van het publieke leven onder de gedoopte volken, in het bestel van den Christus het middel zijn geweest, om het Christelijk geloof een betekenis te doen erlangen, die 't anders nimmer zou hebben bereikt. Er kleefte aan die Kerstening van Europa een grievende en snijdende teleurstelling nu de afval intrad; maar toch, wie nagaat hoe bijna nietig de invloed van de Kerk van Christus op de 800 miljoen Aziaten is, zal verstaan hoe in het bestel van den Christus het versaken van den zuiveren Kerkvorm noodzakelijk was, om een gekerstend Europa op te roepen als historisch product.

Dr. A. K.

„Met een onwankelbaar hart.“

Uit Zebulon, uitgaande in het heil, toegerust ten strijde met alle krijgswapenen, vijftig duizend; en om een slagadering te houden met een onwankelbaar hart.

Kron. XII: 33

De stammen van Israël waren oorspronkelijk gestadig in alsoortig gevaar, waarmee de vijand hen bedreigde, en nu wordt van Godsweg aan zulk een stam toegeroepen: »Strijd met een onwankelbaar hart.«

Dat aanzijnde woord is het oordeel over de overlevingswijze. Wie den moed en de veerkracht bezit, om met moed en ernst in het wezen der dingen in te dringen, die wagt, en wankelt niet meer, maar kwam tot vasten stand, en verstand de heilige kunst om in dien vasten stand kracht en bezieling van zich te doen uitgaan. Gaat 't op oorlog, dan wordt wie zacht en in het overlevingskijk zich verliest, teruggeslagen, maar keert straks als overwinnaar terug alwie met een onwankelbaar hart, de worsteling mocht tegenstaan.

't Hangt er maar aan, of we ons in 't overlevingskijk verliezen, dan wel den ernst kennen, om diep, tot op den wortel, in het wezen der dingen in te dringen.

Tweeërlei tegenovergestelde natuur spreekt zich in de groote levensworsteling uit. Kennerijds ontmoet ge mannen en vrouwen, die tot in de diepte van 't leven indringen, en niet rusten eer ze gevoelen, dat ze tot op den diepsten bodem der dingen zijn ingegaan, maar tegenover hen vindt ge aan de overzijde, belaa, maar al te velen, die geen schep diep in den bodem van het leven ingaan, en zich niet steunende overlevingswijze van den ernst van het leven afmaken.

Overlevingswijze is het zoo juiste woord, dat onze taal ons gaf, om dit gemis aan ernst uit te drukken. Gelijk er in den bodem, waarlangs onze voet zich beweegt, e-nertijds den diepsten ondergrond is, maar ook anderszins de oppervlakte die onze voet bereijdt, zoo ook openbaart zich onder hen die u omringen, en met wie ge saam leeft, telkens weer tweeërlei geestesgesteldheid. Ge vindt er onder uw kennissen, zoo mannen als vrouwen, die de overlevingswijze verfoeien, steeds tot den wortel der zaak afdalen, en niet rusten eer ze tot het wezen zijn doorgedrongen. Maar ook hebt ge maar al te vaak hoogst oppervlakkige ontmoetingen met mannen die 't leven van land en volk, en van vrouwen die het karakter van haar kinderen niet dan uiterst oppervlakkig beziën, en van wie daarom zoo weinig invloed ten goede op haar omgeving uitgaat.

Voor geen gering deel is dit te verklaren uit de opvoeding, die in jonger jaren aan zoons en dochters ten deel viel. Uit dien hoofde is het reeds zoo onvoorsichtig, indien men niet let op 't karakter en de geestesgesteldheid van de kindermisjes en kinderkinderen, aan wier zorge men zijn kleintje aanvankelijk toevertrouwt. Outwaart een jeugdig kind, dat zulk een helpend meisje of gouvernante zich in ijdelheid verliest, steeds in romanlectuur opgaat, en voor de lezing van Gods Woord ook noch hart heeft, dan werkt die oppervlakkigheid van de verzorgers van zelf in op 't kind dat haar is toevertrouwd, en spijst het kinderoog zich maar al te zelden bij heilige gesprekken of ernstige lectuur. Gij zijt er dan van zelf schuld aan, zoo uw kind straks zich in oppervlakkigheid verliest. Ge hebt u haveling op de diepte van het leven niet gewezen en den diepen bodem die zich onder een ernstig leven uitspreidt, niet leeren verstaan.

En is het daarom zoo dringend noodzakelijk, dat ge uw kleintje niet aan oppervlakkige juffers overgeeft, hetzelfde geldt voor de lectrice die ge ze kiezen laat, en voor de Kerkdiensten die ge ze laat bijwonen. Bij dit alles toch blijft tweeërlei mogelijk, of dat ge er zelf schuld aan zijt, dat uw kind zich in het oppervlakkige verliest, of te wel dat ge van jongs af in hiel u ongevraagd een zoo ernstigen toon doet heerschen, dat ook de jeugd er zich door aangetrokken gevoelt. Let ge hier niet op, en laat ge toe, dat de eerste

levensindrukken van uw kind zich in het op-
pervlakkige verliesen, dan blijkt het later vaak
volstrekt onlelijk, om de belopen schade in
te halen. Het zweven over de oppervlakte is
dan ook voor uw lieveling eenmaal de gewone
praktijk geworden, en van een dieper indringen
in de groote levensvragen heeft 't geen besef.
Inhalen kunt ge dit verzuim op later leeftijd
niet dan uiterst moeilijk. De levenswendingen
in den geest van uw lieveling beginnen reeds
zoo vroeg in de kinderjaren zich af te tekenen,
en van een inhalen van een hierbij door verzuim
belopen schade is meestal geen sprake.

De opvoeding mag niet verlopen in enkel
schrijven, leeren, cijfers leeren. Het komt in
de eerste plaats zelfs bij uw kinderen op het
geven van een vasten plooi aan het innerlijk
zielsleven aan. Zelfs een rijke Catechistie volstaat
niet. Achter het geheugen en de denkoefening
ligt ook bij uw kind het wezen van zijn natuur,
en daarom komt 't van zelf er in de eerste plaats
op aan, dat de zielekrachten in het in 't erlijk wezen
van uw lieveling bij zijn tot behoorlijke oefe-
ning geraken. Ge ziet dit lichamelijke bij de
gymnastische oefening. Wordt uw kind van der
jugd af gewadig en doeltreffend in 't gymnas-
tisch zich bewegen, in zwemmen, in worstelen,
in loopen en springen geoefend, dan staat 't
mirakel sterk door geoefende kracht, terwijl
omgekeerd een lichamelijke verwaarloosd kind
straks als man of vrouw achterlijk bleef en telkens
een zwakke natuur en nog zwakker figuur verradiet.
En zoo nu is 't ook geestelijk. Is uw kind van mee-
af, door de oppervlakte heen, in die dieperen
grond van 't leven en tot in het wezen der dingen
ingedrongen, dan ontving het rijke oefening, dan
verkreeg 't zelfs lust in wat inspanning verdort,
en dan kan het met een zweven boven de
oppervlakte geen vrede hebben.

Natuurlijk scheelt ook hier kind bij kind.
Er zijn kinderen van zulk een bezielende aandrif-
tel, dat ze uit eigen zucht en neiging naar alles
vragen, zich van alles op de hoogte stellen,
en in alles meeleven, terwijl er omgekeerd
slapere naturen zijn, die gedurig een prikkel
behoeven om wakker te blijven. Hierop hebben
de ouders, hierop de onderwijzers dan ook
toe te zien, maar nooit of nimmer mag daarom
toegelaten dat uw kind in oppervlakkigheid
inzinkt. Ook uw lieveling moet dan wakker
geschud, en zelfs tot in uw gebed moet telkens
de hulpe van uw God worden ingeroepen, om
den geestelijken doodslap van uw lieveling af te
weten.

Komt uw kind niet tot eigen, persoonlijke
onwankelbaarheid van karakter, dan wordt het
van zelf een speelbal in de hand van wie 't
misbruiken wil. Op het slagveld ziet men dit
evenzoo. Is een leger bezielde door hoog
geestdrift, weet 't wat 't wil, deinst 't voor geen
offert terug en waagt het zich moedig in den
dood om de eere van de vlag en hiermee de
toekomst van land en volk te waarborgen, dan
vlamt elke oog, dan is er gloed in den toon van
't woord, dan aarzelt men niet en toeft niet,
maar last, ook al schiet 't leven er bij in, door
en ten leste loopt 't dan op een winnen van
den veldslag uit. En juist zoo is 't nu ook in
de opvoeding. Zijne vader en moeder wakker
van aard, beziel van geest, en onwankelbaar
van hart, dan weren ze hierdoor van zelf den
bedenkelijken invloed af, die anders zoo vaak
van 't dienstpersoneel of van med-scholieren
op hun lieveling uitgaat. Blijft 't daar-negen bij
een jong kind, van met af, een op een neerglijden,
en hangt en dobbert, en niet weten wie, en
dus blindelings toetasten, dan is er van verdieping
van het leven en van verdieping van het ka-
rakter geen sprake. Het is en blijft dan alles
in het oppervlakkige zweven. En ten slotte
blijkt dan ook de religie van uw kind niet veel
anders dan een napraten en mee afglijden te
zijn geweest. Is het daarentegen, dat van jong
af in uw kind vaste grondslag gelegd werd, dat
zich een fundamenteel onder geheel zijn existentie
in een kon zetten, en dat er een onwankelbare
houding zich in heel zijn optreden ging ver-
toonen, dan laat ge straks bij 't scheiden in
den dood aan uw lieveling een geestelijken levens-
schat achter, die de geestelijke kracht van uw
zoon of dochter verduubelt, en hun een geest-
telijke erfenis doet toekomen, die alle erfenis
in goud of andere schatten zeer verre te
boven gaat.

Dr. A. K.

Amsterdam, 31 October 1919.

Een onzer lezers vraagt ons, of het
parochiestelsel, dat zoo warm door ons
bepleit wordt, wel metterdaad het afdoende
geneesmiddel zal wezen om verbetering aan
te brengen in den toestand onzer stads-
kerken.

Reeds nu, merkt hij op, zijn de stads-
kerken in wijken verdeeld; heeft elke wijk
haar eigen predikant en hare eigene ouder-
lingen, die toezicht houden. Gesteld nu,
dat men die wijken tot zelfstandige kerken
maakt, zal het toezicht daardoor zooveel
beter kunnen worden? Het aantal predi-
kanten en ouderlingen blijft toch hetzelfde
en hun arbeidsveld blijft even groot. Het
onderscheid tusschen de wijkindeling en
de splitsing in parochies is een puur for-
meel verschil. Afdoende verbetering is niet
te verwachten van een ander stelsel, maar
van de meerdere toewijding der ambts-
dragers, van een betere regeling van hun
taak en vooral van een centraal orgaan,
dat nagaat, of zij hun arbeid behoorlijk
verrichten en dat de resultaten van hun
arbeid verzamelt en controleert.

De man, die hier aan het woord is, is
ouderling in een onzer groote stadskerken
en heeft dit ambt jarenlang vervuld. Als man
van rijpe ervaring heeft hij dus recht, dat
naar hem geluisterd wordt. En waar hij
zeker niet blind is voor de bestaande mis-
standen, en middelen aanwijst om tot
verbetering te komen, willen we gaarne
naar hem luisteren.

Nu is het zeker volkomen juist, dat geen
enkel stelsel op zich zelf waarborg bieden
kan voor een betere bearbeiding der ge-
meente, wanneer de ambtsdragers niet ver-
vuld zijn met heiligen ijver voor hun taak.
Maar dat het stelsel, of wil men liever
de formele organisatie der Kerk, er
daarom niet toe doen zou, is te ver-
gedreven. Calvijn heeft, om beter toe-
zicht op de gemeentelieden te oefenen,
het ouderlingengambt ingesteld naast de
predikanten, omdat dezen alleen niet in staat

waren op heel de gemeente het oog te
houden. Toch spreekt het wel vanzelf, dat
dit formele instituut op zich zelf geen
waarborg biedt voor beter toezicht, wanneer
deze ouderlingen hun taak niet met ernst
waarnemen. Er zijn, ook in ons vaderland,
tal van dorpskerken geweest, waar geen
ouderlingen waren en toch de predikant
zeer nauwkeurig toezicht hield op de ge-
meentelieden. En omgekeerd is het zeer wel
denkbaar, dat in een Kerk, waar ouder-
lingen zijn, het toezicht zeer veel te wen-
schen zal overlaten, omdat de predikant
die taak geheel aan de ouderlingen over-
laat en deze hun werk al te slof volbrengen.
Maar al biedt zelfs het presbyteriale
stelsel of het hebben van ouderlingen geen
absoluten waarborg voor het toezicht, zoo-
dra de ijver der ouderlingen verslapt, toch
zal daarom wel niemand beweren, dat
Calvijn met het instellen van het ouder-
lingengambt niet juist gezien heeft en deze
eigenaardige organisatie niet het juiste mid-
del is geweest, om in de Gereformeerde
Kerken het toezicht en de tucht beter te
handhaven dan dit in een andere Kerk
mogelijk is gebleken.

Nu is het onderscheid tusschen de be-
staande wijkverdeling en het door ons
bepleite parochiestelsel niet zoo bloot
formeel als onze lezer meent. Indien hij
zelf, zoals schrijver dezes, eerst jaren lang
in een kleinere Kerk ambtsdrager was ge-
weest en daarna in een der groote stads-
kerken het ambt van ouderling had vervuld,
zou het verschil tusschen beide hem wel
duidelijk zijn geworden. Om slechts op
een punt te wijzen. In een Kerkraad van
een kleine gemeente (in die staat volkomen
gelijk met een parochiekerk) kan op elke
Kerkraadsvergadering mededeeling worden
gedaan van wat de predikant en de ouder-
lingen bij het huisbezoek hebben waarge-
nomen; wordt de geestelijke toestand der
gemeente telkens besproken; is er toezicht
ook op de ouderlingen, of zij hun taak
getrouw waarnemen. Zelfs wordt in tal
van deze kleinere Kerken van den kansel
bekend gemaakt, welke gezinnen in de
week bezocht zullen worden, en kan daar-
door zelfs de gemeente controleeren, hoe
de ambtsdragers hun taak volvoeren. In
den Kerkraad van een groote stadskerk
gaat reeds zooveel tijd zoek aan het voor-
lezen van de notulen, de ingekomen
stukken, de aanvragen en afgifte van at-
testaten enz., dat er al zeer weinig tijd voor
de bespreking van de afzonderlijke ge-
meentelieden overblijft. Van een geregeld
rapport van het uitgebrachte huisbezoek
kan geen sprake wezen, reeds om de een-
voudige reden, dat het getal der ouderlingen
daartoe te groot en de beschikbare tijd te
kort is. In een Kerkraad van acht ouder-
lingen kan elk dezer ouderlingen aan het
woord komen om verslag uit te brengen,
in een Kerkraad van zestig ouderlingen niet.

Toch is dit niet het eenige bezwaar, dat
tegen het stelsel van de onverdeelde stads-
kerken bestaat.

Zoolang men te doen heeft met de mas-
sale stadskerk, is het ondoenlijk na te gaan,
wat toch zeker voor het toezicht op de
leden van zeer hoog belang is, wie getrouw
ter kerke komt en wie niet. In onze mas-
sale stadskerken heeft ieder predikant zijn
eigen »gehoor», dat hem volgt. Waar de
predikanten niet, zoals dit te Genève het
geval was, steeds in één kerkgebouw op-
treeden, maar beurtelings een dienst in elk
der kerkgebouwen vervullen, is daarvan
het gevolg, dat een deel der gemeente
steeds deze predikanten nawsandelt. Men
kan dit natuurlijk afkeuren, maar zoolang
de stadskerk een geheel vormt en dus alle
predikanten aan de geheele gemeente be-
hooren, is dit kwaad niet te keeren. Men
kan wel aan de menschen duidelijk maken,
dat zij hun eigen predikant moeten gaan
hooren en niet naar een naburige kerk
moeten gaan, om daar de predikatie te
beluisteren, omdat men daarmede aan de
eigen kerk schade doet; maar wanneer
men over acht, tien, of twaalf predikanten
beschikt, die allen dienen van een en
dezelfde Kerk zijn, waarom zou men dan
elken Zondag gebonden zijn aan hetzelfde
Kerkgebouw en niet dien predikant mogen
naalopen, aan wiens prediking men het
meest gehecht is? Maar juist dit »naaloo-
pen» van een bepaald predikant maakt,
dat het toezicht, dat de wijk-ouderlingen
hebben te houden, zoo goed als onmogelijk
wordt. Die wijkouderlingen zijn niet eens
verbonden aan het kerkgebouw, waar hun
eigen wijk zich bevindt, maar zitten, gelijk
men zegt, »op de leer» in een heel
ander kerkgebouw, of gaan, wanneer
zij vrij zijn, naar den predikant, die
hun het meest bevalt, of naar 't kerk-
gebouw, dat 't dichtst bij hun woning
staat. Van een controle zoals in kleinere
gemeenten, waar de leden in één kerkgebouw
saamkomen, en waar de ouderlingen ter-
stond merken, wanneer een lidmaat weg
blijft, is in onze stadskerken geen sprake.
Met hoe veel ijver ze ook vervuld mogen
zijn, controle op het kerkbezoek is voor de
ouderlingen in onze groote stadskerken
onmogelijk. De schuld daarvan ligt niet bij
hen, maar ligt aan het stelsel en daaraan
alleen. Verdeelde men de massale stads-
kerken in zelfstandige parochiekerken, elk
met één predikant, dan zouden de gemeen-
telieden niet meer gaan loopen; ze zouden
weten, dat de predikant dezer parochiekerk
hun predikant was, en de ouderlingen zouden
hun gemeentelieden kennen, en na kunnen
gaan, wie in de kerk ontbreekt. Het groote
gevaar dat onze stadskerken bedreigt, dat
de leden geheel onkerkelijk leven of zelden
ter kerke komen, zou dan kunnen worden
tegengegaan. Geen beter middel toch om
dit kwaad te keeren, dan dat zulke leden
weten, dat zij telkens weer bezocht worden,
wanneer zij de bediening des Woords ver-
zuimen.

Hetzelfde geldt natuurlijk evenzeer ten
opzichte van de catechisaties. Al mag in

enkele Kerken als regel zijn aangenomen,
dat de doopleden in een bepaalde wijk
ook bij hun wijkpredikant hebben te
catechiseren, algemeen is dit volstrekt niet,
en zelfs waar zulk een regel is ingevoerd,
wordt er in de praktijk nog weinig de hand
aan gehouden. Persoonlijke voorkeur beslist
ook hier. Het gevolg is, dat de eene predi-
kant, die »in trek is», overstelt is met
catechisaties, en de ander, die niet zoo veel
naam heeft, zeer weinig catechisanten heeft.
En van controle, of metterdaad alle doop-
leden de catechisaties bezoeken, komt aldus
niets. In een kleinere stadskerk of dorps-
kerk zou het onmogelijk wezen, dat de
heeft van de doopleden de catechisaties
verzuimde, zonder dat de Kerkraad hier-
tegen maatregelen had genomen.

En evenzeer bestaat hetzelfde bezwaar
ten opzichte van het bezoek van het Avond-
maal. In kleinere gemeenten weet men
nauwkeurig wie aan het Avondmaal zijn
gewest en wie zijn weggebleven. In onze
groote stadskerken kan dit niet worden
nagegaan. Ieder gemeentelid kleist toch zelf
het kerkgebouw, waar hij aan het Avond-
maal zal deelnemen. Indien er zes of zeven
kerkgebouwen zijn, dan kan hij in elk dezer
kerkgebouwen aan het Avondmaal zijn ge-
weest. Maar wie zal uitmaken, of dit het
geval is geweest, want noch de predikanten,
die het Avondmaal bedienen, noch de
ouderlingen die aan tafel toezicht houden,
kennen de Avondmaalgangers persoonlijk.
Ook hier ontbreekt dus elke controle. Men
kan bij het huisbezoek wel vragen of iemand
trouw ten Avondmaal gaat, maar zelf dit
constateeren kan men niet. Had men daaren-
tegen het parochiestelsel ingevoerd, dan
behoorden alle leden van deze parochie in
eenzelfde kerk het Avondmaal te houden
en de ouderlingen zouden kunnen nagaan,
wie aan het Avondmaal deelnam.

Ook wat de oefening van de tucht be-
treft, geldt hetzelfde bezwaar. De tucht
dient o.m. om de sacramenten heilig te
houden. Maar hoe kan in een stadskerk
nu worden nagegaan, of iemand, die onder
censuur staat, ook metterdaad van het
Avondmaal afblijft? De Kerkraad kan
hem het Avondmaal verbieden, maar wan-
neer zulk een gecensureerde toch ten
Avondmaal wil gaan, dan is er geen con-
trole mogelijk. De ouderlingen, die in de
verschillende kerkgebouwen bij het Avond-
maal toezicht houden, kennen den gecen-
sureerde niet persoonlijk; alleen de wijk-
ouderlingen zijn met hem in aanraking ge-
komen, maar deze wijk-ouderlingen kunnen
niet bij elk Avondmaal in de gemeente, ook
al wordt dit in andere kerkgebouwen bedien-
d, tegenwoordig zijn. Oudtijds, en ook te Genève
was dit gewoonte, trachtte men aan dit
bezwaar nog tegemoet te komen, doordat
ieder, die aan het Avondmaal wilde deel-
nemen, aan den predikant of wijk-ouderling
een Avondmaalspenning moest vragen, die
dan bij het Avondmaal zelf aan de daar
dienstdoende ouderlingen moest getoond
worden. Maar ook dit middel van controle,
dat vroeger ook in onze groote steden aan-
gewend werd, raakte allengs in onbruik.
Thans staat het in onze groote stadskerken
dan ook zoo, dat feitelijk ieder, of hij lid-
maat of geen lidmaat der Kerk is, of hij
gecensureerd is of niet, aan het Avondmaal
kan deelnemen. Niet omdat de Kerkraad
het Avondmaal voor ieder openstelt, maar
omdat noch de predikant, die het Avond-
maal bedient, noch de ouderlingen, die daar
toezicht houden, de Avondmaalgangers
kennen.

Natuurlijk zou hieraan nog wel meer
zijn toe te voegen, maar de hier genoemde
feiten zijn wel voldoende om aan te toonen,
waarom we het bestaande stelsel veroor-
deelen en op de invoering van een ander
en beter stelsel aandringen.

Wat bovendien, zodra het parochie-stelsel
werd ingevoerd, ook het aantal predikanten
en ouderlingen zou worden uitgebreid, en
de voorstelling, alsof de omzetting van de
bestaande wijken in zelfstandige Kerken,
geen verschil zou maken wat het aantal
ambtsdragers betreft, onjuist is, zou de
praktijk leeren. Een Kerkraad van een
stadskerk, die nu reeds veertig of zestig of
achtig ouderlingen telt, is reeds zulk een
groot lichaam, dat men aan uitbreiding
niet denken kan. En toch is dit aantal voor
de richtige bearbeiding der gemeente on-
voldoende. Breekt men de eenheid der
stadskerk en richt men parochiekerken op,
dan kan van elk dezer parochiekerken het
aantal ouderlingen verdubbeld worden. En
evenzeer zou men dan al zeer spoedig tot
de overtuiging komen, dat het bestaande
aantal predikanten veel te klein is en be-
langrijk moet uitgebreid worden. In Rot-
terdam, waar zeven predikanten zijn voor
een gemeente van ± 18000 zielen, heeft
thans elke predikant voor ± 2500 zielen
te zorgen. Dat dit een onmogelijke taak
is, behoeft wel niet betoogd te worden.
Het aantal zou minstens verdubbeld moeten
worden. Dat dit niet geschiedt, is alleen
een geldquaestie. Maar er is een wet, die
leert, dat hoe groter de gemeente is, de
offervardigheid des te kleiner wordt.
Deelde men de stadskerk in parochiekerken
in, dan zou de verantwoordelijkheid ook beter
gevoeld worden en de offervardigheid
stijgen.

Onze eeredienst.

De vraag hoe de eeredienst moet wor-
den ingericht, staat niet bij den predikant
ter beslissing, maar bij den kerkeraad.
Zelfs is voor een belangrijk deel van den
eeredienst ook de kerkeraad niet vrij, maar
gebonden aan hetgeen onze Generale Syno-
des hebben vastgesteld. Met name geldt
dit van de bediening der sacramenten, de
oefening van de tucht, de indienststelling
der ambtsdragers en de kerkelijke bevesti-
ging van het huwelijk. Want voor al deze

kerkelijke plechtigheden heeft de Generale
Synode het gebruik van bepaalde formulie-
ren voorgeschreven. En het spreekt wel
van zelf, dat elke Kerkeraad hieraan ge-
bonden is en dus ook elk predikant. Geen
predikant en geen kerkeraad heeft het
recht om deze liturgische formulieren te ver-
anderen of andere daarvoor in de plaats
te stellen. Alleen de Generale Synode
is hiertoe bevoegd.

Waar dit vaststaat, doet zich toch in de
praktijk tweemaal vraag voor, waarop het
wel goed is een publiek antwoord te geven.

De eerste vraag is deze, of de gebon-
denheid van den predikant aan deze for-
mulieren zoover gaat, dat hij in geen geval
van de letter dezer formulieren mag afwij-
ken en dus verplicht is ze letterlijk voor
te lezen.

Het antwoord hierop kan niet moeilijk
wezen.

Natuurlijk is elke wijziging in deze for-
mulieren, die op willekeur berust of om-
dat de predikant met den dogmatischen in-
houd van het formulier niet eens is,
ongoorloofd. Vooral bij de bediening van
het Sacrament treedt de predikant op niet
om zijn particuliere gevoelens tot uiting te
brengen, maar om uit te spreken, wat de
Kerk aangaande dit Sacrament belijdt. Hij
mikt dus elk recht en elke bevoegdheid
om eigenmachtig in dit kerkelijk vastge-
stelde formulier wijzigingen aan te brengen,
teneinde daardoor zijn private opvattingen in
plaats van de belijdenis der Kerk te stellen.
Toen dan ook in de 17e eeuw enkele
predikanten in de provincie Utrecht, die
bezwaa hadden tegen de uitdrukking in
ons doopsformulier, dat »uwe kinderen in
Christus geheiligd zijn», daarin wijziging
aanbrachten, hebben de Provinciale Synoden,
volkomen terecht, dit verboden en gelast,
dat deze predikanten zich stipt aan het
Formulier hielden te houden, op straffe van
anders gesuspendeerd te worden in hun ambt.

Wanneer dan ook nu sommige predikanten,
naar ons gemeld wordt, het dankgebed na
den Doop weglaten, omdat zij het met
den inhoud van dit gebed niet eens zijn,
dan doen zij een kerkelijk ongeoorloofde
daad. Hebben zij tegen dit dankgebed na
den Doop bezwaar, dan behooren zij dit
bezwaar langs kerkelijken weg ter kennis
van de Generale Synode te brengen en
haar beslissing af te wachten. Maar eigen-
machtig een gebed weg te laten, dat in de
Liturgie is voorgeschreven, komt hun
niet toe. En de kerkeraaden hebben wel toe
te zien, dat de predikanten zich zulke eigen-
machtige veranderingen in de liturgie niet
veroorlooven. Anders krijgen we een dominees-
heerschappij evenals in de Hervormde
Kerk, waar de willekeur van den predikant
beslist.

Maar geheel anders staat de zaak, wan-
neer de omstandigheden zelf tot een wij-
ziging van het liturgische formulier nood-
zaken. Wanneer het huwelijk bevestigd
moet worden van echtelieden, die verre
boven de jaren zijn gekomen om nog
kinderen te krijgen, zou het een dwaasheid
wezen het formulier letterlijk voor te lezen
en in het gebed voor deze echtelieden nog
te spreken van »de kinderen, die het God
believen zal hun te geven». Het spreekt
wel van zelf, dat in zulk een geval deze
woorden moeten weggelaten worden, om-
dat men in het gebed toch geen dwaas-
heden zeggen mag. En evenzoo is het
duidelijk, dat wanneer bij den doop de
moeder aanwezig is, het niet aangaat in het
doopsformulier letterlijk te vragen of »de
vader of getuige belooft het kind in de
Gereformeerde religie te zullen opvoeden»,
maar niet de moeder te noemen. Ons
formulier is gemaakt in een tijd, toen de
kinderen zoo spoedig mogelijk na de ge-
boorte gedoopt werden en de moeders er
dus niet bij waren. Maar nu men thans
meestal met den Doop wacht, totdat de
moeder hersteld is, spreekt het van zelf,
dat de moeder dan ook met name genoemd
moet worden. Er kan verschil bestaan over
de vraag, of het wenschelijk is den Doop
zoolang uit te stellen, dat de moeder er
bij kan zijn. De *Heraut* heeft in dit opzicht
steeds het pleit gevoerd voor den vroegdoop,
die ook bij onze Gereformeerde vaders
in gebruik was. Niet omdat de moeder
niet bij den Doop mag zijn, maar omdat,
gelijk onze Kerkenorde zegt, het verbond
Gods zoo spoedig mogelijk aan de kinderen
behoort verzegeld te worden. Maar voor-
zooverre nog een belangrijk deel van de
gemeentelieden dit niet inzien en meenen,
dat een uitstel van enkele weken, teneinde
de moeder bij den Doop tegenwoordig te
laten zijn, geen bezwaar oplevert, mag
men wel trachten door onderwijzing deze
leden van gedachte te doen veranderen,
maar niet de moeder bij den Doop van
haar kind als quantité négligeable be-
schouwen. De taak der opvoeding berust
op beide ouders, en wanneer beide aanwe-
zig zijn, moet van beiden de doopsbelofte
worden afgevraagd. De Generale Synode
van Arnhem 1902 art. 192 heeft dan ook
terecht uitgesproken, dat »wanneer de
moeder bij de bediening van den doop
aanwezig is, er geen reden is, haar in de
derde doopvraag niet te noemen». Trou-
wens, wanneer de vader afwezig is of geen
lid van de gemeente, zodat de moeder het
kind ten doop presenteert, zal toch ieder
predikant wel verplicht wezen de moeder
te noemen, al komt haar naam in het
Doopsformulier niet voor. En evenzoo zal,
om een derde voorbeeld te noemen, wan-
neer een lid van een andere Kerk bij ons
inwoont, omdat op die plaats geen Kerk
van zijn kerkformatie aanwezig is, de tweede
doopvraag gewijzigd moeten worden, wan-
neer zulk een persoon den doop voor zijn
kind aanvraagt, want men zou van hem
de belofte niet kunnen eischen, dat hij dit
kind zal opvoeden in de »Gereformeerde
leer» of de leer, die in de Kerk alhier ge-
leerd wordt. In al deze genoemde geval-
len is van een dogmatische wijziging in

het Formulier geen sprake, maar alleen
van een verandering door toevallige om-
standigheden geëischt en waardoor aan den
inhoud van het Formulier zelf geen schade
wordt toegebracht. En letterkechten zijn
de Gereformeerden nooit geweest.

De tweede vraag kan korter beantwoord
worden, omdat zij niet de vastgestelde for-
mulieren geldt, maar de regeling die op
een bepaalde plaats hetzij door den Ker-
keraad is vastgesteld of door gewoonte
recht verkreeg. Zoo heeft men op onder-
scheidene plaatsen de gewoonte, dat de
predikant zelf heel den dienst leidt van het
eerste psalmgezang af, terwijl op andere
plaatsen de voorlezer het eerste gezang
opgeeft en de predikant pas onder het
zingen optreedt en daarna het votum uit-
sprekt en opgeeft wat er zal gelezen
worden. Zoo zijn er enkele Kerken, waar
men na 't voorlezen van de Wet het slot-
vers zingt van de Berijming der tien ge-
boden en na de Geloofsartikelen het laatste
vers van den Avondzang. En zoo zijn er
meer verschillen in dit deel van den eere-
dienst. Ook bij dit alles nu behoort als
regel te gelden, dat de beslissing bij den
Kerkeraad staat. Natuurlijk zal de predikant
hierin leiding hebben te geven en de Ker-
keraad zal tegenover zijn eigen predikant
niet straf hebben op te treden, maar zoo-
veel mogelijk met zijn gevoelens hebben
rekening te houden. Maar wanneer een
predikant op een vreemde plaats optreedt,
behoort hij, waar het hier toch middel-
matige zaken geldt, zich te schikken
naar de gewoonte van die Kerk en niet
zijn eigen gewoonte hebben door te zetten.
Dat zou niet stichten, maar ontstichten.
De hoorders zijn aan zulke afwijkingen
niet gewend en zouden daardoor in de
war raken. De aandacht zou er door worden
afgeleid van het geestelijke, wat de hoofd-
zaak moet wezen. En er is geen enkele
reden denkbaar, waarom een predikant in
zulke toch zeer ondergeschikte quaesties
zich niet schikken zou naar de gewoonte
der plaatselijke Kerk. Ook wie als gast in
een vreemd huis vertoef, schikt zich niet
beleeftheid naar de usantie van dit gezin,
maar dringt zijn eigen gewoonten niet op.

Dr. H. H. K.

Kootwicks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den Heer
D. de Bruyn H.J. te Hazerswoude, gevonden
collecte Geref. Kerk f 10.

Dr. J. H. HOUTZAGERS.

Em. Pred.

Velperweg 88, Arnhem.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Raadsel — Schaeck — Kamperfoelie —
Hegira — Handelingen 2.

N. B. Het raadsel door u bedoeld, is een
zeventig jaar oud, en werd vervaardigd door
wijken J. De Lefde. Het is in zijn soort een
meesterstuk. Beijnde raadsets toch zijn veelal
pruicheten.

Het luidt zoo:

Ik overleugel 't meenschelijk verstand.
Geen kennis die in mij niet werd besloten,
Geen wijze dien het immer heeft verdrotten
Zijn dien te kluisuren in mijn engen hand.

Mijn mond omkroont der vorsten achthaar

[hoofd];

Ik wijs het aan wien ge eere moet verleen.

Wie mij verliest, gaat gansch verstuft daar

[horen];

Als ware in mij ook zijn verstand geroofd.

Ik ben door kunst der dieren pels ontvlucht,

Mijn kleur is zwart; soms ben ik wit van

[verven];

Maar somber vaak wanneer uw dierbren

[sterven].

En als gij jubelt, zweef ik in de lucht.

Ziedaar het vers. De oplossing van het raadsel
behoef ik er wel niet bij te voegen.

Een onzer lezers heeft een oud versje ge-
vonden, dat niet op het ontzet van Leiden 1573.
Hij bijgijft het echter niet geheel, en had
graag eenige toelichting.

Geven we eerst het vers.

Doen Godes hant
Dreef den vijant
Bij nacht uit Lammen schans,
Kreegh Schaeck dees' pot,
Riep aan Boisot
Mooght over dammen thans.

Hoe Leiden, na een lange belegering door de
Spa-jarden, eindelijk ontzet werd, is wel be-
kend. Men had de dijken rondom de stad
doorgestoken, om door het instroomende water
de Spa-jarden te verdriyven. Maar deze waren
sterk gelegerd, vooral in de schans van Lammen,
dicht bij de stad. Een vloot van glauboomde
schepen, onder bevel van des Prinsen admiraal
Boisot, lag gereed om de stad te helpen, doch
kon niet opvaren daar het water niet genoeg
rees. Bovendien lag de sterke schans als een
hinderpaal tusschen de belegerden en hun be-
vrijders.

Eindelijk echter, 2 Oct. zette het water zóó
op, dat de vijand, vreezende te verdriyven,
strok en ook de schans ontruimde. In de be-
nuwde stad werd dit gemerkt. Een jonkman,
Schaeck geheten, bood aan te gaan onder-
zoeken of de schans van Lammen werkelijk
ontruimd was. Toen hij, daar gekomen, niemand
zag, ging hij naar binnen en vond alles in der
haast verlaten. Alereerst deed hij zich te goed
aan den nog warmen hutsop, dien hij in een
metalen kookketel vond. Daarna spoedde hij
zich terug om de goede tijding in Leiden te
brengen.

De ketel of pot werd bewaard, en is, zoover
ik weet, nog te zien. Het vers is er denklijk
op gegrift. Het beteekent alsoo dit:

Toen Gods hand den vijand bij nacht uit de
schans te Lammen dreef, kreeg Schaeck dezen

pot en riep Boi-
dijk en damme-
de vijand is afg-

Kunt u mij
hoe de plant,
gaan komt? I
duikt mij, niets
te maken.

Neen zeker
van die plant
wilt de geiten
het Italiaansch
naar de vele g
en het Fransch
gevoele is d
folia, gelijk er

Deselbe vras
O.langs las
200 der Hegira
Mahomed, d
622 na Chr.,
had. Die vluel
dat de Mahom
jaren rekenen.
van de Mahom
Het jaar bove
ning het jaar 8

In Hand. 2
voor van vers
waat zijn die
d. name vers
Laat ons zi
9, 10 en 11.

Pathers, en
wouers zijn v
Cappadocie, P
En Phrygie,
deelen van L
uitlandsche R
genooten.

Creteusen ei
De drie e
Moders en E
woordige Pers
daarvan bij d
Perzen.

Mesopotami
Euphrate en
Turkij.

Capadocie
wat wij nu h
gelijk in va. 9
Fryg en d
Lybie ligt op
thans Tripoli
»Uitlandsche R
die tijdelijk te

Creteusen z
later ook wel
De overige
behoeven.

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR

J. R. te G.
wij gekozen h

BR